

Педагогічна освіта

УДК 378.011.3-051:159.9]:005.336.2

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.18820038>

**Організація і методика експериментального дослідження ефективності
педагогічних умов формування арттерапевтичної компетентності
майбутніх психологів**

Химан Галина Петрівна

аспірантка кафедри технологічної і професійної освіти, Глухівський
національний педагогічний університет імені Олександра Довженка (м. Глухів),
вул. Київська, буд. 24, м. Глухів, Сумська обл., 41400, Україна,
halynakhyman2020@gmail.com, ORCID <https://orcid.org/0000-0002-6530-7367>

Прийнято: 11.02.2026 | Опубліковано: 28.02.2026

***Анотація.** У статті висвітлено процес організації та розроблення методики експериментального дослідження ефективності визначених педагогічних умов формування арттерапевтичної компетентності майбутніх психологів у процесі професійної підготовки. Описано етапи проведення експерименту (констатувальний, формувальний, контрольний), що взаємозалежні й мають єдину мету.*

На констатувальному етапі за допомогою комплексу діагностичних методик визначено вихідні рівні сформованості арттерапевтичної компетентності майбутніх психологів за мотиваційно-ціннісним, когнітивним, діяльнісним та особистісно-рефлексійним критеріями; формувальний етап полягав у поетапному впровадженні авторської моделі та відповідних педагогічних умов (створення творчого освітнього середовища, що передбачає використання арттерапевтичних засобів у процесі професійної підготовки

майбутніх фахівців; підвищення мотивації здобувачів освіти до арттерапевтичної діяльності; удосконалення змісту арттерапевтичної підготовки майбутніх психологів у процесі професійної підготовки у ЗВО; залучення майбутніх психологів до неформальної освіти з арттерапії) в освітній процес експериментальних груп; змістом контрольного етапу став порівняльний аналіз отриманих даних, математична обробка результатів та підтвердження статистичної значущості позитивних змін у рівнях підготовки майбутніх фахівців. Визначено склад контрольних та експериментальних груп, схарактеризовано методичний інструментарій та умови забезпечення об'єктивності отриманих результатів. Представлено комплекс діагностичного інструментарію, що охоплює опитування, анкетування, тестування, спостереження за діяльністю здобувачів освіти.

Отримані в результаті експериментального дослідження дані опрацьовувалися з використанням методів математичної статистики (групування, ранжування, графічна інтерпретація, двосторонній критерій Пірсона тощо).

Ключові слова: майбутні психологи, арттерапевтична компетентність, експериментальне дослідження, педагогічний експеримент, ефективність педагогічних умов, констатувальний, формувальний і контрольний етапи.

**Organisation and methods of experimental research on the effectiveness of
pedagogical conditions for developing future psychologists'
art therapy competence**

Halyna Khyman

Post-graduate Student of Technological and Professional Education Department,
Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University (Hlukhiv),
24, Kyivska St., Hlukhiv, Sumy Oblast, 41400, Ukraine,
halynakhyman2020@gmail.com, ORCID <https://orcid.org/0000-0002-6530-7367>

***Abstract.** The article describes how to organise and develop methods for experimental research on the effectiveness of pedagogical conditions in building future psychologists' art therapy competence during professional training. The author explains the experiment's stages: diagnostic, intervention, and evaluation. These stages are interrelated and have a shared goal.*

Therefore, using a set of diagnostic methods, the author has determined the entry levels of future psychologists' art therapy competence according to motivational and valuable criterion, cognitive criterion, activity criterion, and personal and reflexive criterion at the diagnostic stage. The formative stage includes the gradual implementation of the author's model and the relevant pedagogical conditions (making a creative educational environment to use of art therapy tools during future specialists' professional training; increasing the students' motivation to art therapy activities; improving the content of future psychologists' art therapy training during professional training in higher education institutions; involving future psychologists in non-formal art therapy education) in the educational process of experimental groups.

The evaluation stage focused on a comparative analysis of the collected data, mathematical processing of the results and confirmation of the statistical significance

of positive changes in the levels of future specialists' training. The author has determined the participants of the control and experimental groups and described the methodological tools and conditions for providing the objectivity of the results. The complex of diagnostic tools is presented, including surveys, questionnaires, testing, and observation of students' activities.

Experimental data obtained in the course of the study have been processed using mathematical statistics methods (grouping, ranking, graphical interpretation, two-tailed Pearson's correlation, etc.).

Key words: *future psychologists, art therapy competence, experimental research, pedagogical experiment, effectiveness of pedagogical conditions, diagnostic, intervention and evaluation stages.*

Постановка проблеми. У процесі європейської інтеграції України перед системою вищої освіти постає завдання відповідати суспільному запиту на підготовку висококваліфікованих фахівців, які повинні володіти не лише ґрунтовними та цілісними теоретичними знаннями, а й професійно значущими особистісними якостями.

У зв'язку із цим актуалізується потреба оновлення й реформування системи професійної підготовки спеціалістів, діяльність яких здійснюється у сфері «людина – людина».

Насамперед це передбачає запровадження компетентнісного підходу до розвитку особистості майбутнього фахівця, зокрема психолога, у процесі навчання в закладі вищої освіти.

Зростання суспільної потреби в психологічних послугах спричинило суттєві кількісні та якісні трансформації у сфері психологічної освіти. Підготовка майбутніх психологів розглядається як цілеспрямований процес формування в здобувачів освіти здатності та внутрішньої готовності до професійної діяльності. Важливим результатом цього процесу є досягнення

необхідного рівня їхньої професійної компетентності та становлення професійної культури, що забезпечує ефективне надання психологічної допомоги людям.

Ефективність формування арттерапевтичної компетентності майбутніх психологів залежить, як правило, від їхньої активності в інноваційній та експериментальній діяльності як науковців, психологів, педагогів, методистів.

Аналіз досліджень. Проблематика формування арттерапевтичної компетентності майбутніх психологів у процесі професійної підготовки активно розробляється в сучасних психолого-педагогічних дослідженнях, у яких висвітлено теоретико-методологічні засади підготовки фахівців, обґрунтовано можливості впровадження арттерапевтичних і психокорекційних технологій в освітній процес та проаналізовано умови підвищення ефективності професійної освіти в умовах суспільних трансформацій.

Проблематику використання арттерапевтичних засобів у системі професійної підготовки майбутніх фахівців ґрунтовно висвітлено у праці Романовської О. Дослідниця аналізує педагогічні умови впровадження арттерапевтичних технологій в освітній процес, визначає їхній вплив на розвиток творчого потенціалу, професійної мотивації та здатності до рефлексії, що має безпосереднє значення для формування арттерапевтичної компетентності майбутніх психологів [12].

Теоретичні засади визначення сутності та структури арттерапевтичної компетентності майбутніх психологів розкривають у дослідженні Курок В. П. та ін. Науковцями уточнено компонентний склад означеного феномену, визначено його критерії та показники, що створює концептуальне підґрунтя для розроблення методики педагогічного експерименту й емпіричної перевірки ефективності педагогічних умов її формування [8].

Актуальність використання інтерактивних методів навчання в умовах воєнного часу обґрунтовують Волкова Н. та ін., розглядаючи соціально-психологічний тренінг як дієвий засіб підготовки майбутніх психологів до соціально-психологічної підтримки громадян. У дослідженні показано, що тренінгові форми роботи сприяють розвитку професійної готовності, емпатійності, комунікативної компетентності та стресостійкості, що є важливими складниками арттерапевтичної компетентності [3].

У межах аналізу змісту професійної підготовки психологів Джежик О. В. розглядає курс «Основи психокорекції» як важливу складову освітньої програми, узгоджену з європейськими стандартами вищої освіти. Автор акцентує увагу на формуванні практичних умінь застосування психокорекційних методик, що створює передумови для розвитку здатності майбутніх фахівців використовувати арттерапевтичні технології в професійній діяльності [5].

Значення психокорекційної роботи та тренінгових технологій у розвитку особистісних і професійних якостей майбутніх психологів досліджують Бабак К. та ін. У статті розкрито роль формування soft skills, зокрема комунікативних, емоційно-вольових і рефлексивних умінь, як необхідної умови становлення професійної компетентності, що забезпечує ефективність арттерапевтичної взаємодії з клієнтами [2].

Особливості особистісної психокорекції в процесі професійної підготовки майбутніх психологів до роботи з тривожними підлітками аналізує Дроботько І. У дослідженні наголошено на важливості розвитку емпатії, здатності до саморефлексії та професійної саморегуляції, які розглядаються як ключові компоненти готовності до застосування психокорекційних і арттерапевтичних методів у практиці [6].

Питання підготовки здобувачів освіти до використання арттерапевтичних технологій як ресурсу інноваційної професійної діяльності розкриває Каплієнко

А. У праці обґрунтовано значення формування здатності інтегрувати арттерапевтичні методи в корекційно-розвивальну роботу, що актуалізує необхідність створення творчого освітнього середовища як педагогічної умови формування відповідної компетентності [7].

Формування готовності майбутніх психологів до кризової інтервенції за допомогою психокорекційних засобів досліджує Амурова Я. У роботі акцентовано увагу на розвитку професійної стійкості, практичних умінь роботи в екстремальних умовах і здатності до психологічної підтримки осіб у кризових ситуаціях, що корелює із завданнями формування арттерапевтичної компетентності [1].

У площині розвитку особистісних чинників професійної успішності Федорчук В. М. та ін. аналізують роль емоційного інтелекту в підготовці психологів. Дослідження доводить, що сформованість емоційної саморегуляції, емпатійності та здатності до усвідомлення власних переживань є необхідною передумовою ефективного використання арттерапевтичних технологій у майбутній професійній діяльності [14].

У контексті підготовки психологів до роботи з наслідками воєнної травми Ткаченко Н. обґрунтовує потенціал арттерапії як ефективного інструменту відновлення соціального функціонування особистості. У дослідженні розкрито можливості інтеграції арттерапевтичних технологій у систему професійної освіти майбутніх психологів, з акцентом на формування їхньої готовності до кризового консультування, роботи з психотравмуючим досвідом та надання комплексної психоемоційної підтримки постраждалим [13].

Теоретичним підґрунтям дослідно-експериментальної роботи став доробок відомих українських учених у сфері методології наукового дослідження (С. Важинського, С. Виговської, С. Гончаренка, О. Дубасенюк, Ю. Козловського, П. Лузана, О. Семеног, І. Сопівник, Н. Чайченко та ін.).

Задля кращого розуміння нашої експериментальної діяльності розглянемо тлумачення науковцями понять «дослідження», «педагогічне дослідження», «науково-педагогічне дослідження», «педагогічний експеримент».

Так, українські вчені О. Семеног та Н. Чайченко поняття «дослідження» потрактовують як «процес вироблення нових знань, один з видів пізнавальної діяльності» [10].

Ми поділяємо позицію зазначених науковців, які трактують поняття «педагогічне дослідження» як цілеспрямовану діяльність, що передбачає формулювання та розв'язання проблем з метою здобуття нових наукових знань.

На їхню думку, педагогічні дослідження спрямовані на пояснення й прогнозування явищ і фактів, пов'язаних із вивченням особистісно орієнтованої діяльності людини як підґрунтя її соціального виховання. Водночас педагогічне дослідження повинно бути ретельно сплановане, організоване та реалізоване таким чином, щоб забезпечити позитивний вплив на освітній процес [10, с. 8–9].

Як «процес і результат наукової діяльності, спрямовані на одержання нових знань про закономірності процесу навчання, виховання і розвитку особистості, про структуру, теорію, методику і технологію організації навчально-виховного процесу, його зміст, принципи, організаційні методи і прийоми» визначив педагогічне дослідження вітчизняний науковець С. Гончаренко [4, с. 23]. Він зазначив, що педагогічне дослідження обов'язково має відображати предмет дослідження в його власній внутрішній логіці.

У контексті нашого дослідження заслуговує на увагу позиція Д. Чернілевського, який у своїх наукових працях наголошує, що науково-педагогічне дослідження є специфічною формою пізнання педагогічної реальності. Воно передбачає цілеспрямоване вивчення явищ і процесів із

застосуванням наукових методів та засобів, результатом чого є формування уявлення про досліджуваний об'єкт.

Головним завданням науково-педагогічного дослідження автор визначає виявлення закономірностей навчання, виховання й розвитку особистості, а також свідоме й систематичне впровадження цих законів і закономірностей у практику педагогічної діяльності [15].

Сформульовані в дисертації теоретичні положення й висновки, визначені педагогічні умови, а також розроблена модель формування арттерапевтичної компетентності майбутніх психологів у процесі їхньої професійної підготовки потребують надійного обґрунтування для практичного впровадження в освітній процес педагогічного університету.

Підґрунтям наукового пошуку та забезпечення наукової новизни отриманих результатів щодо сформованості досліджуваного феномену в майбутніх педагогів мають слугувати узагальнені результати експериментальної діяльності, зокрема дані педагогічного експерименту.

С. Гончаренко розуміє педагогічний експеримент як «поставлений дослід у навчальній або виховній роботі, спостереження певного педагогічного явища в спеціально створених умовах. У цьому випадку має встановлюватися залежність між впливами або умовами роботи і результатами. Отримання точних результатів педагогічного експерименту залежить переважно від позиції дослідника, що відображається в робочій гіпотезі, а також від методики проведення педагогічного дослідження» [4, с. 112].

Досліджуючи методи наукового пізнання в теорії та практиці вітчизняної педагогіки, Е. Панасенко підкреслює, що педагогічний експеримент є науково вмотивованою системою організації конкретного педагогічного процесу, яка спрямована на здобуття нових педагогічних знань, а також на перевірку й підтвердження висунутих гіпотез [11].

Нам імponує думка вітчизняних науковців П. Лузана, І. Сопівник, С. Виговської, які під педагогічним експериментом розуміють «спеціальне внесення в педагогічний процес принципово важливих змін відповідно до завдання дослідження й гіпотези, таку організацію процесу, яка б давала можливість бачити зв'язки між досліджуваними явищами без порушень його цілісності, глибокий якісний аналіз і якомога точніше кількісне вимірювання як внесених у педагогічний процес змін, так і результатів усього процесу» [9, с. 131].

Мета статті полягає у висвітленні організації та розробленої методики експериментального дослідження ефективності педагогічних умов формування арттерапевтичної компетентності майбутніх психологів.

Виклад основного матеріалу. Провівши аналіз сучасних літературних джерел, стану сформованості досліджуваного феномену, нормативного й методичного забезпечення дисциплін підготовки майбутніх психологів за ОС «Бакалавр», ми розробили програму педагогічного експерименту.

Мета експерименту: експериментально перевірити ефективність педагогічних умов формування арттерапевтичної компетентності майбутніх психологів у процесі фахової підготовки.

На процес формування зазначеного феномену можуть впливати: наявність потреби в засвоєнні арттерапевтичних знань, ціннісного ставлення до арттерапевтичної діяльності та прагнення розвивати власну арттерапевтичну компетентність; рівень арттерапевтичних знань, методичних знань здобувачів освіти, розуміння можливостей використання арттерапевтичних технологій у разі виникнення потреб; рівень сформованості вмінь застосовувати на практиці набуті арттерапевтичні знання, використовувати арттерапевтичні технології з урахуванням потреб людей, знання методики застосування арттерапії в професійній діяльності; наявність розвиненої емпатії, вольових та

гуманістичних якостей особистості, здатності до рефлексії та корекції власної арттерапевтичної діяльності тощо.

Незалежні змінні: педагогічні умови формування арттерапевтичної компетентності майбутніх психологів у процесі професійної підготовки у ЗВО.

Залежна змінна: рівень сформованості зазначеного феномену майбутніх психологів у процесі професійної підготовки у ЗВО.

Учасники експерименту: науково-педагогічні працівники, здобувачі вищої освіти (майбутні бакалаври спеціальності 053 Психологія).

Відповідно до теоретичних положень [2] було організовано та проведено дослідницько-експериментальну роботу, етапи якої схарактеризовано нижче.

Педагогічний експеримент проводився на базі низки закладів вищої освіти України.

У процесі відбору експериментальних і контрольних груп респондентів серед майбутніх психологів нами було дотримано всі необхідні умови проведення дослідження.

Формування вибіркової сукупності здійснювалося на початку 2022–2023 н. р. Задля визначення обсягу генеральної сукупності використовувалися відкриті дані Єдиної державної електронної бази з питань освіти щодо кількості здобувачів освіти спеціальності 053 Психологія, зарахованих на навчання у 2022 р. На основі статистичних даних встановлено, що на початок 2022–2023 н. р. контингент майбутніх психологів становив 6183 особи.

Із цією метою розраховували необхідну кількість респондентів для випадку, коли похибка отриманих даних у ході експерименту повинна не перевищувати 5 %.

Для обрахунків обсягу вибіркової сукупності було використано формулу [2], яка враховує граничну помилку репрезентативності рівнів значущості 0,05 (95 %):

$$n = \frac{1}{0,0025 + \frac{1}{N}}$$

де N – обсяг генеральної сукупності;

n – обсяг вибіркової сукупності.

$$n = \frac{1}{0,0025 + \frac{1}{6183}} = \frac{1}{0,0025 + 0,00016} = \frac{1}{0,00266} = 375 \text{ осіб}$$

Отже, для забезпечення довірчої ймовірності 0,95 (95 %) та впевненості в тому, що похибка результатів, отриманих у ході педагогічного експерименту, не перевищує 5 %, необхідно було залучити до дослідження щонайменше 375 респондентів.

З урахуванням здійснених розрахунків і можливостей закладів вищої освіти на констатувальному етапі педагогічного експерименту участь узяли 378 здобувачів вищої освіти.

Так, до складу експериментальної групи увійшло 192 здобувачі вищої освіти, до контрольної – 186.

На формувальному етапі дослідження відбулися зміни в кількісному складі респондентів. В експериментальній групі було відраховано шістьох здобувачів вищої освіти, водночас троє осіб повернулися з академічної відпустки, унаслідок чого чисельність експериментальної групи на цьому етапі становила 189 респондентів.

У контрольній групі протягом педагогічного експерименту було відраховано чотирьох здобувачів освіти та повернулися з академічної відпустки дві особи, що зумовило загальну кількість респондентів у 184 особи.

Групи формувалися переважно зі здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня денної форми навчання. Респонденти експериментальної та контрольної груп не мали істотних відмінностей за

рівнем педагогічних, психологічних, методичних і технологічних знань, умінь і практичних навичок, що забезпечило однорідність складу груп на початковому етапі науково-педагогічного дослідження.

Основними підставами для відбору закладів вищої освіти як баз проведення педагогічного експерименту були наявність значного досвіду підготовки фахівців спеціальністю 053 Психологія, узгодженість навчальних планів і програм освітніх компонентів підготовки фахівців та інші споріднені характеристики.

У процесі проведення експериментальної роботи використовувався комплекс методик, спрямованих на визначення рівнів сформованості арттерапевтичної компетентності майбутніх психологів (див. табл. 1).

Таблиця 1

Діагностичні методики для оцінювання рівнів сформованості арттерапевтичної компетентності майбутніх психологів

Компоненти Критерії	Показники	Діагностичний інструментарій
Мотиваційно-ціннісний	Усвідомлення потреби в засвоєнні арттерапевтичних знань. Ціннісне ставлення до арттерапевтичної діяльності. Прагнення розвивати власну арттерапевтичну компетентність.	Тест-опитувальник задоволеності навчальною діяльністю (ЗНД). Методика діагностики мотиваційної структури особистості (В. Мільман). Методика «Діагностика рівня професійної спрямованості» (Т. Дубовицька). Авторська анкета виявлення потреби в засвоєнні арттерапевтичних знань. Методика «Ціннісні орієнтації» М. Рокича. Авторська анкета для виявлення ціннісного ставлення до арттерапевтичної діяльності. Методика вивчення мотивації професійної діяльності (К. Замфір, А. Реан). Спостереження за діяльністю майбутніх психологів упродовж усього періоду навчання. Авторська анкета для виявлення прагнення розвивати власну арттерапевтичну компетентність.

Когнітивний	Система арттерапевтичних знань (знання з арттерапії). Розуміння можливостей використання арттерапевтичних технологій у разі виникнення потреб людей. Знання методики застосування арттерапії в професійній діяльності.	Тестові завдання. Аналіз журналів академічної успішності. Аналіз якості написання лабораторних, розрахункових, курсових робіт.
Діяльнісний	Уміння застосовувати на практиці набуті арттерапевтичні знання. Уміння використовувати арттерапевтичні технології з урахуванням потреб людей. Володіння методиками щодо застосування арттерапії в професійній діяльності.	Опитувальник «Оцінка вмінь і навичок арттерапевтичної діяльності». Аналіз творчих проєктів, звітів практик, розв'язання кейсів. Спостереження за студентами під час виконання практичних завдань з використанням арттерапевтичних технологій, участі в тренінгах, круглих столах, арттерапевтичних практикумах, семінарах тощо.
Особистісно-рефлексійний	Розвиненість емпатії, вольових та гуманістичних якостей особистості. Здатність до самооцінювання власного рівня арттерапевтичної компетентності. Здатність до рефлексії та корекції власної арттерапевтичної діяльності.	Методика «Діагностика рівня емпатійних здібностей» (В. В. Бойко). Методика «Діагностика емоційних бар'єрів у міжособистісному спілкуванні» (за В. В. Бойко). Авторська анкета самооцінювання власного рівня арттерапевтичної компетентності. Методика «Рівень вираженості та спрямованості рефлексії» (автор М. Грант, модиф. В. Волошиної, адапт. Л. Клочек). Опитувальник рефлексивності (А. В. Карпов). Опитувальник усвідомлення перспектив творчого розвитку під час арттерапії. Тест-опитувальник самоставлення (В. Столін, С. Пантелєєв).

Джерело: власна розробка автора

Отримані в результаті експериментального дослідження дані опрацьовувалися з використанням методів математичної статистики (групування, ранжування, графічна інтерпретація, двосторонній критерій Пірсона тощо).

Дослідження проводилося протягом 2022–2025 років і складалося з трьох етапів (констатувального, формувального, контрольного), що взаємозалежні й мають єдину мету.

Констатувальний етап дослідження передбачав таку роботу:

- аналіз теоретичних основ сформованості арттерапевтичної компетентності майбутніх психологів;
- визначення можливостей удосконалення змісту професійної підготовки майбутніх психологів;
- уточнення сутності й структурного складу арттерапевтичної компетентності фахівців окресленої спеціальності;
- з'ясування стану розробленості проблеми сформованості арттерапевтичної компетентності майбутніх психологів;
- визначення критеріїв, показників та рівнів сформованості зазначеного феномену;
- формування контрольної та експериментальної груп;
- виявлення рівнів сформованості арттерапевтичної компетентності майбутніх психологів на констатувальному етапі;
- порівняння експериментальної й контрольної груп за статистичними показниками.

Формувальний етап педагогічного експерименту було реалізовано шляхом упровадження виявлених і теоретично обґрунтованих педагогічних умов, моделі та навчально-методичного супроводу формування арттерапевтичної компетентності майбутніх психологів в освітній процес підготовки здобувачів вищої за ОС «Бакалавр».

Зазначимо, що в здобувачів вищої освіти контрольної групи, які брали участь у педагогічному експерименті, процес фахової підготовки відбувався за традиційною формою організації освітнього процесу.

На *контрольному* етапі науково-педагогічного дослідження:

- порівнювалися рівні сформованості арттерапевтичної компетентності майбутніх психологів контрольної та експериментальної груп за визначеними критеріями (мотиваційно-ціннісним, когнітивним, діяльнісним, особистісно-рефлексійним);

- проводилося узагальнення результатів педагогічного експерименту;
- формувалися висновки щодо формування арттерапевтичної компетентності майбутніх психологів контрольної та експериментальної груп у процесі фахової підготовки.

Висновки. Отже, проведена робота сприяла організації та проведенню педагогічного експерименту й уможливила аналіз результатів констатувального, формувального та контрольного етапів експериментального дослідження за компонентами арттерапевтичної компетентності майбутніх психологів (мотиваційно-ціннісним, когнітивним, діяльнісним, особистісно-рефлексійним).

Перспективи подальших наукових розвідок означеного дослідження вбачаємо в аналізі та інтерпретації результатів констатувального і формувального етапів педагогічного експерименту.

Список використаних джерел

1. Амурова Я. Психокорекційні засоби формування готовності майбутніх психологів ДСНС до кризової інтервенції. *Stredoevropsky vestnik pro vedu a vyzkum*. 2025. № 2 (12). URL: <https://phes.com.ua/ojs/index.php/www/article/download/31/32>

2. Бабак К., Кулаков Р. Роль психокорекції та тренінгів у розвитку soft skills у майбутніх психологів в контексті соціальної, вікової та педагогічної психології. 2025. URL: <https://journals.oa.edu.ua/Psychology/article/view/4407/4050>

3. Волкова Н. П., Олійник І. В. Соціально-психологічний тренінг як метод інтерактивного навчання у процесі підготовки майбутніх психологів до соціально-психологічної підтримки громадян в умовах війни. *Педагогічна Академія: наукові записки*. 2025. № 16. URL: <https://pedagogical-academy.com/index.php/journal/article/download/786/676>

4. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. Київ, 1997. 272 с.
5. Джежик О. В. Курс «Основи психокорекції» як складова професійної підготовки фахівців-психологів за європейськими освітніми стандартами. *Науковий вісник Ужгородського національного університету: Серія: Психологія*. 2024. Вип. 2. С. 87–90. URL: <http://psy-visnyk.uzhnu.uz.ua/index.php/psy/article/view/313/386>
6. Дроботько І. Особливості особистісної психокорекції майбутніх психологів у процесі підготовки до роботи з тривожними підлітками. *Continuing Professional Education: Theory and Practice*. 2022. № 3. С. 78–83. URL: <http://npo.kubg.edu.ua/article/download/266491/262508>
7. Каплієнко А. Підготовка здобувачів до використання арттерапевтичних технологій як ресурсу інноваційної діяльності логопеда. *Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови*. 2024. № 24. С. 78–91. URL: <http://www.spp.org.ua/index.php/journal/article/download/241/222>
8. Курок В. П., Химан Г. П. Сутність та структура арттерапевтичної компетентності майбутніх психологів. *Наукові записки*. 2025. № 161. С. 79–89. URL: <http://nz.npu.edu.ua/article/view/335513>
9. Лузан П. Г., Сопівник І. В., Виговська С. В. Методологія та організація науково-педагогічних досліджень : підручник. Київ : ЦП «Компринт», 2016. 491 с.
10. Науково-педагогічне дослідження : навчальний посібник для магістрантів / укладачі: Н. Н. Чайченко, О. М. Семеног, Л. М. Артюшкіна, О. М. Рудь. Суми : СОППО, 2015. 190 с.
11. Панасенко Е. Зміст і структура експерименту як методу наукового дослідження у теорії та практиці вітчизняної педагогіки (1945–1991 рр.). *Рідна школа*. 2011. № 11. С. 28–35.
12. Романовська О. Використання арттерапевтичних засобів у підготовці майбутніх фахівців. *Теорія і практика управління соціальними*

системами. 2023. № 1. С. 34–52. URL:
<http://tipus.khpi.edu.ua/article/download/278253/273014>

13. Ткаченко Н. Арттерапія як інструмент відновлення соціального функціонування та підготовки психологів до роботи з травмою війни. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Серія: Педагогічні науки*. 2025. № 3 (59). С. 19–24. URL:
<https://journals.gnpu.edu.ua/index.php/vgnpu/article/download/316/194>

14. Федорчук В. М., Комарніцька Л. М. Емоційний інтелект як важливий чинник успішної підготовки психологів. *Інклюзія і суспільство*. 2023. № 1. С. 107–114. URL: <https://journals.kpdi.in.ua/index.php/inclusion-society/article/download/33/31>

15. Чернілевський Д. В. Методологія наукової діяльності : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ–Вінниця : АМСКП, 2010. 484 с.